

De marktberichten van agrarische producten en grondstoffen staan wekelijks in de krant. Maar hoe ontwikkelt de markt zich op de middellange termijn? Welke indicatoren moet de melkveehouder in het vizier houden? Deze editie van de rubriek 'Markt' gaat over zuivel.

Tweede helft van 2016 staat in het teken van dalend zuivelaanbod

Zuivelmarkt is aan het kantelen

Het heeft lang geduurd voordat melkveehouders reageerden op de markt. Maar vroeg of laat moest dat moment er komen.

Melkveehouders in Europa halen de voet van het gas, het zuivelaanbod daalt. Het prijsherstel kan nog even op zich laten wachten.

tekst Tijmen van Zessen tekst DCA Herma van den Pol

In juni presenteerde LTO haar jaarlijkse melkprijsvergelijking. In 2015 lag de gemiddelde melkprijs in Europa op 31,27 euro per honderd kilo melk, 19 procent lager dan het jaar ervoor, wat neerkomt op een daling van 7,33 euro.

Tijdens de eerste maanden van 2016 zijn de melkprijzen verder gedaald. De meeste zuivelfirma's betalen nu ruim onder de dertig euro voor honderd kilo melk. Volgens Kees Romijn, voorzitter van de vakgroep melkveehouderij van LTO, is de opbrengst van melk inmiddels zo laag dat steeds meer bedrijven financieel in moeilijkheden komen. 'Melkveehouders hunkeren naar marktherstel, tegen de huidige prijs kan niemand produceren', stelt hij in het persbericht van LTO.

Nederland uitzondering

Toch leverden Nederlandse melkveehouders ook in mei nog een recordhoeveelheid melk af. Als produceren tegen de huidige prijzen niet uit kan, dan zou er toch juist minder melk moeten komen? Mark Voorbergen kan zich die vraag goed voorstellen. De zelfstandig zuivelanalist legt uit dat de dynamiek in

Nederland uitzonderlijk is. 'Het heeft lang geduurd, maar we zien dat het aanbod van zuivel in Europa nu gaat reageren op de lage melkprijs. In Frankrijk en Groot-Brittannië ligt de productie duidelijk onder het niveau van 2015 en ook in Duitsland stagneert de groei nu. Nederland is een uitzondering, omdat veel bedrijven aan het groeien zijn, waar ze per se mee willen doorgaan. Een deel van de bedrijven geeft meer prioriteit aan het operationeel optimaliseren van de bedrijfsomvang dan aan het realiseren van een positieve marge. Zolang de bank dit steunt, kunnen bedrijven zich dat veroorloven.'

Volgens Voorbergen kiest deze groep veehouders er bewust voor om even op een houtje te bijten, in de hoop dat ze direct kunnen cashen bij het omslagpunt in de markt.

Niet melken onder break-even

Dat omslagpunt in de markt zit er nu toch echt aan te komen. Voorbergen: 'De

markt is aan het kantelen. Ik verwacht voor de EU als geheel in de tweede helft van 2016 een lagere melkaanvoer dan in dezelfde periode vorig jaar. Boeren zullen niet onder break-even blijven melken. Op enig moment gaan ze minder productieve koeien afvoeren of besparen op de voerkosten. Alleen Ierland en Nederland halen denk ik nog een plus.' Ook in Australië is de melkaanvoer al (fors) onderuitgegaan en van de start van het nieuwe seizoen in Nieuw-Zeeland heeft Voorbergen niet al te hoge verwachtingen.

Grosso modo zit de wereldwijde melkproductie het komend halfjaar onder het niveau van vorig jaar. Terwijl de vraag zich juist herstelt. 'De olieprijsen trekken weer aan, waardoor olieproducerende landen terugkeren op de zuivelmarkt. En ook China begint weer te kopen', weet Voorbergen.

De stijgende zuivelnoteringen van de afgelopen weken bevestigen het beeld van

Het is wennen aan een vrije Europese zuivelmarkt

Er valt niet aan te ontkomen: een goede melkprijs wordt bepaald door een evenwicht tussen vraag en aanbod. De eerste spelregel is: groei niet te snel. Juist dit is heel erg fout gegaan in de aanloop naar de vrije markt. Melkveehouders zijn, gesteund door de melkprijs van 2013, harder gegroeid dan verantwoord is. Tegelijkertijd hebben zowel in Nieuw-Zeeland als in Amerika melkveehouders getracht in te springen op de groeiende

vraag. Na ruim dertig jaar wisten zij ook niet meer dat de Europese Unie kampioen melk produceren is. Dit alles kwam in april 2015, toen het melkquotum verdween, bij elkaar. Dat veroorzaakte een bikkelharde concurrentiestrijd om de vraag, die ook nog eens door verschillende factoren daalde.

Een melkveebedrijf heeft een heel andere cyclus dan olie of tarwe. Want voordat een vaars melk produceert, heeft ze

naar schatting al 1600 euro gekost. Dat moet worden terugverdiend met de melk. Wat overblijft, zijn de wetten van economie. De gezonde bedrijven blijven, andere kunnen niets anders doen dan plaatsmaken. Dat gaat veelal gepaard met veel emoties. Melkveehouder zijn is geen baan, maar een leven.

Brexit brengt onzekerheid

'Ik ben gematigd positief over de zuivelmarkt. Het is mooi dat de markt zich weer positief ontwikkelt, maar ik moet nog zien of de melkprijs voor het eind van dit jaar al boven de dertig cent zit. De plus in de olieprijs is nog niet zo stevig en FrieslandCampina spreekt voornamelijk over een stabiele vraag. Uit een Australische prognose bleek weliswaar marktherstel, maar van een prijsrally is nog geen sprake. Bovendien brengt de brexit opnieuw onzekerheid en dat is voor de handel nooit bevorderlijk.'

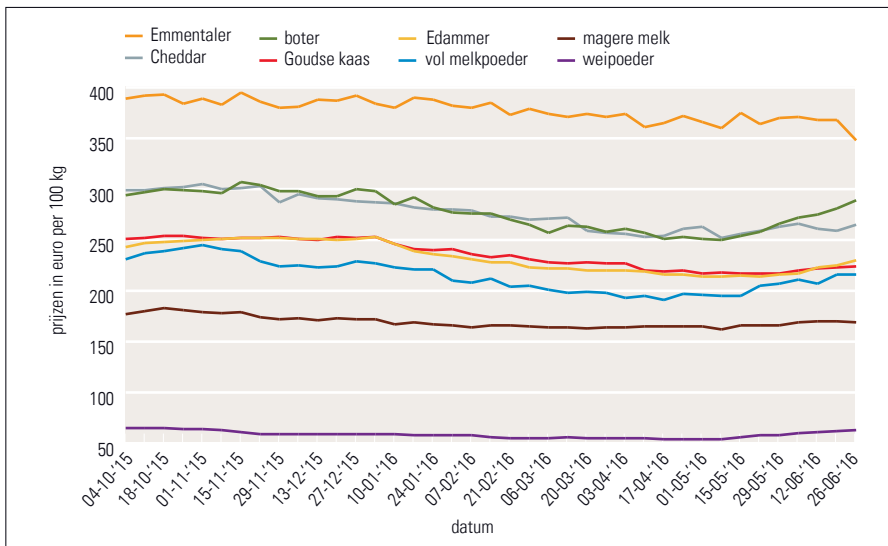
'Uit Duitsland hoor ik steeds meer geluiden van stoppende melkveebedrijven. Het klinkt vervelend, maar misschien is dat wel noodzakelijk voordat de markt echt stevig aantrekt.'

het aanbod', vertelt Osinga. De afgelopen maanden is er een toenemende roep om beperking van de productie (vrijwillig of gedwongen). Noch Kees Romijn noch Klaas Johan Osinga voelen hier iets voor.

Osinga: 'De uitvoeringskosten van zo'n regeling zijn hoog en komen uiteindelijk op het conto van de boer. Het is geld dat de ene hand ingaat en de andere weer uit. Bovendien zie je de zuivelmarkt op dit moment kantelen. Voordat je zo'n regeling hebt opgezet, ben je zo een half jaar verder en loop je achter de markt aan.'

Te weinig animo

Mark Voorbergen twijfelt of er onder melkveehouders voldoende animo is om aan een dergelijke regeling deel te nemen. 'Het effect van zo'n maatregel hangt af van het aantal veehouders dat meewerkt. Ik denk toch dat de meeste Nederlandse melkveehouders liever zelf zoeken naar een oplossing om lage melkprijzen het hoofd te bieden.'

Figuur 1 – Prijsontwikkeling van zuivelgrondstoffen (bron: EU)

de zuivelanalist. Zonder de huidige voorraden zou de zuivelmarkt vanaf juli zelfs alweer in balans zijn. In theorie zou dan een melkprijs van dertig cent per kilo mogelijk zijn. De vraag blijft alleen hoe lang het duurt voordat zuivelondernemingen de hogere verkoopprijzen van de commodity's (kunnen) doorvertalen in de melkprijzen voor de boer. 'Dat duurt altijd even, omdat er nog voorraad ligt en bestaande contracten moeten worden uitgediend. Maar hoe langer kopers achteroverleunen, hoe sterker de plus die volgt.'

Handel verkijkt zich

Klaas Johan Osinga, zuivelmarktkenner bij LTO, is het met Voorbergen eens. Zuivelinkopers schieten zichzelf in de voet bij een al te afwachtende houding. 'Ze

gaan voor het putje, maar betalen later de hoofdprijs', stelt Osinga.

De zuivelhandel verkijkt zich volgens hem op Nieuw-Zeeland, waar de productie al enige tijd lager is dan vorig jaar. De totale zuivelproductie in Nieuw-Zeeland leverde het afgelopen seizoen (juni tot en met mei) 1,6 procent in. De kiwi's kwamen tot een productie van 824.000 ton, die nagenoeg in zijn geheel bestemd is voor de wereldmarkt. Die mondiale zuivelmarkt is met tachtig miljard kilo melk relatief klein (acht procent van het totale zuivelaanbod), zodat een kleine verschuiving al voldoende is voor grote prijsschommelingen.

De onbalans die we hebben meegeemaakt, had minstens zo veel te maken met de importstop van Rusland en de stagnerende export naar China, als met

